

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Digitalisering i hemmet

Föräldrarnas perspektiv på kommunikation och gränssättning efter att barnen försetts med 1:1 dator

Digitalization in the home environment

Parents' perspectives on communication and boundary setting after their children received a 1:1 computer

JENNIE GOMÈR

Magisteruppsats i Lärande, kommunikation och IT

Rapport nr. 2016:157

Förord

I mitt arbete med teknisk support kring 1:1 datorer mötte jag då och då föräldrar som fick mig att tänka lite extra. De ställde frågor som jag inte visste svaret på, svar som inte fanns i manualer och litteratur. Det var föräldrar som hade viktiga frågor och intressanta tankar om sina barns datoranvändning. När jag sedan fick möjligheten att välja inriktning för min uppsats så intervjuade jag ett antal föräldrar för att få veta mer om deras kommunikation och gränssättning kring barnens datoranvändning i hemmet. Föräldrarna var mycket engagerade i barnens användning av digitala redskap och väckte frågor kring 1:1 datorns användning både hemma och i skolan. Där såg jag att det fortfarande saknas en del forskning, 1:1 datorn har mest utforskats som ett pedagogiskt redskap i skolmiljön. Vad barnen använder datorn till på sin fritid och hur det påverkar föräldrarna och hemmet är väldigt intressant eftersom mycket av barnens digitala kunskaper är svåra att härleda.

Genom jag lärt mig mer om hur föräldrar kommunicerar och sätter begränsningar för barnens digitala användning har jag fått en stor insikt om skolans inflytande och ansvar. Föräldrarna tar ett stort ansvar för 1:1 datorernas användning och att få lyssna på deras erfarenheter och lösningar har gett många kunskaper jag tar med mig i framtiden. Barns användningen av digitala redskap är ett område som har stora möjligheter att utvecklas.

Stort tack till de föräldrar som delade med sig av sina erfarenheter, tack till ansvariga för 1:1 i Ödeshögs kommun som uppmuntrade detta arbete, tack till min studiegrupp, Grupp 4, från Magisterprogrammet för Lärande, Kommunikation och IT och ett mycket stort tack till min handledare Sofia Serholt som stöttat mig igenom skrivprocessen.

Sammanfattning

Den svenska skolan har de senaste årtiondena blivit mer positiv till digitala medier. Med införandet av 1:1 datorer, en dator till varje elev, kommer nya situationer kring datoranvändningen. Den är ett pedagogiskt redskap men tas med hem varje dag och får användas på fritiden. Forskning om hur datorn påverkar föräldrarna i hemmet är svår att hitta. Den här studien syftar till att belysa föräldrarnas perspektiv på 1:1 datorer, hur föräldrarna upplever barnens digitala användning med 1:1 datorn som ett av de redskap som finns tillgängliga och hur föräldrar kommunicerar och gränssätter användningen av digitala medier. Samspelet runt 1:1 datorn kommer att utforskas med det sociokulturella perspektivet som grund. Tidigare forskning visar att föräldrarnas syn på digital kunskap varierar. Hur kommunicerar föräldrar med och sätter gränser för sina barn i olika sammanhang och speciellt vid användningen av digitala medier? Olika personers bakgrund och ålder kan påverka hur de uppfattar sin egen och andras kunskap kring digitala redskap och dess användning. För att få information från föräldrarna om deras perspektiv har de deltagit i semistrukturerade intervjuer kring barnens användning av digitala medier sedan de fått 1:1 datorer och hur det har påverkat hemmet. Materialet har transkriberats ordagrant och en tematisk analys har genomförts, varpå materialet har diskuterats med tidigare forskning som stöd.

Resultatet visar att föräldrarna i studien kommunicerar med sina barn kring hur datorerna ska användas. En del barn behöver ha kompletterande gränssättningar, andra klarar sin användning utan stöd. Skolarbete såsom ökade ämneskunskaper och måluppfyllelse nämns inte av föräldrarna. Tidigare forskning visar att kommunikation kring barnens datoranvändning är viktig för att minska riskerna med datoranvändning för barnen. I resultatet framkommer att kommunikationen kring användningen av 1:1 datorerna ger lärande kring digital kunskap för både föräldrar och barn.

Nyckelord: 1:1 dator, digital kunskap, gränssättning, föräldraperspektiv, sociokulturellt lärande

Abstract

Swedish schools have in recent decades become more positive to digital media. With the introduction of the 1:1 computer, one laptop per child, new situations arise surrounding the use of an educational tool that is brought home every day and may be used at leisure. There is not much research on how computer affects the parents in the home environment. This study aims to highlight parents' perspectives on 1:1 computing, how parents communicate, and how they limit the use of digital media and how parents experience their children's digital use with a 1:1 computer as another available educational tool. The interaction around the 1:1 computer will be explored with the socio-cultural perspective as a basis. Previous research has shown that parents' approaches to digital knowledge varies. How do parents communicate with and set limits for their children in different contexts, and especially when using digital media? Individuals' ages and backgrounds can affect how they perceive their own and others' knowledge surrounding the digital device and its use. To get information from parents about their perspective, they participated in semi-structured interviews regarding children's use of digital media since they received a 1:1 computer and how it has affected the home. The material has been transcribed verbatim and a thematic analysis has been carried out, and the material has since been discussed with previous research as a background.

The results in this study show that the parents in the study are communicating with their children about how the computers should be used. Some children need additional rules and limitations, others manage their use without support. Positive results in school achievements, increased subject knowledge and goal achievement is not mentioned by the parents. To communicate about children's computer use is important to reduce the risks for the children. The result show that communication about the use of 1:1 computers helps provide education about digital literacy for parents and children.

Keywords: 1:1 computer, digital literacy, boundary setting, parents' perspectives, sociocultural learning

Innehåll

Inledning.....	1
Syfte.....	3
Frågeställningar.....	3
Avgränsningar.....	4
Disposition.....	4
Bakgrund och teori.....	5
Tidigare forskning kring digitalisering av barn och ungdomars liv.....	5
Sociokulturellt perspektiv.....	6
Digital kunskap.....	8
Föräldrars förhållningssätt.....	9
Metod och material.....	12
Urval.....	12
Genomförande.....	13
Analysmetod.....	14
Validitet och reliabilitet.....	15
Etik.....	15
Resultat och analys.....	16
Social interaktion.....	16
Begränsningar.....	17
Kunskapsförmedling.....	19
Diskussion.....	22
Studiens begränsningar.....	24
Slutledning.....	25
Framtida forskning.....	27
Referenser.....	28

Inledning

Internetanvändning och datorer är idag en stor del av vardagen för många familjer. Enligt Statens medieråd (2015) använder 95% av Svenska ungdomar internet dagligen, medan 100% av barn i åldrarna 13-16 använder internet någon eller några gånger i veckan. I Statens offentliga utredning SOU 2014:13 En digital agenda i människans tjänst, står det att “det svenska utbildningsväsendet är av central betydelse i att rusta barn och ungdomar för framtidens samhälle.” (s. 129) och ger prognosen att den digitala utveckling som sker idag kommer att fortsätta även i framtiden.

“[D]et är därför viktigt att skolan ges förutsättning att utveckla svenska elevers förmåga att hantera digitala verktyg både som en del av kunskapsinhämtningen och för att kunna verka och fungera i dagens och framtidens samhälle” (s. 129).

En särskild satsning som genomförts inom skolan är införandet av 1:1 datorer, det innebär att skolan förser varje elev med en dator som de själva ansvarar för såväl under skoltid som på fritiden. Syftet med 1:1 datorn har varit att öka möjligheten för digitalt lärande och öka elevers digitala kunskaper (Håkansson, 2015; Tallvid, 2015; Grönlund, 2014).

Tallvid (2015) presenterar forskning som visar att elevens användning av 1:1 datorn i klassrummet är olika vid olika tidpunkter men mycket av användningen har inget direkt samband med skolämnen. Pedagogen måste vara beredd på att eleverna har olika tekniska kompetenser och sätt att göra skolarbetet på exempelvis med hjälp av olika redskap och programvaror. Läraren ska kunna förhålla sig till både tekniken, ämneskunskaperna och pedagogiken (Tallvid, 2015). Elevernas utveckling och lärande om digital kunskap måste ske parallellt med pedagoger och skolledares utveckling i användningen av digitala redskap (Håkansson, 2015).

Trots att skolan förser eleven med datorn i pedagogiskt syfte är datorn inte begränsad till klassrummet eller skolan som institution, utan den förväntas även användas och förvaras i hemmet. Som en del av 1:1-projektet ställs nämligen kravet att barnen och föräldrarna själva ansvarar för datorn efter skoltid med vissa föreskrivna regler. Eleverna får till exempel fritt installera program under förutsättningen att det är lagligt beträffande åldersgräns och innehåll.

När datorn följer med barnet mellan hem och skola är det viktigt att även studera hur det påverkar den sociokulturella kontexten i hemmet där föräldrarna utgör viktiga aktörer. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv, att människan lär sig i sitt sociala sammanhang, skriver Säljö (2013) hur människans förmåga att använda redskap och hjälpmedel har utvecklats kollektivt över många generationer. Lärande är inte begränsat till vad som sker i klassrummet eller i skolan. Människan har lärt sig saker och utökat sitt kunnande långt innan skolan blev tillgänglig för alla. När Statens medieråd (2015) har frågat föräldrar om deras attityder till barns medieanvändning så framkommer datorspel som den medieform som föräldrarna ser som mest negativ, följt av internet och sociala medier. En majoritet av de tillfrågade

föräldrarna säger att barnen skyddas dåligt när de använder internet, och fler föräldrar är numera positiva till lagstadgade åldersgränser än vid tidigare undersökningar. Mest rädda är föräldrarna för att barnen ska få kontakt med porr och skildringar av sexuella hot/övergrepp. En majoritet av föräldrarna anser att barnen är bra på att skicka meddelanden och söka information på internet. Däremot anser de att barnen är mindre bra på att inse om någonting är sant eller inte på internet och att de har låg medvetenhet om säkerhetsinställningarna i olika webbläsare.

Införandet av 1:1 datorn ger barnet tillgång till ett digitalt redskap och detta sker utan att föräldrarna har valt det, trots att forskning visar att med tillgång till ett eget digitalt redskap ökar barnens spelande (Smith, Gradisar, King, 2015) och att begränsa användningen av datorer är det mest effektiva sättet att minska riskerna med internet (Livingstone, Helsper, 2008). En studie om barns säkra användande av internet över tid visar på att mer forskning behövs och det är inte så enkelt som att mer övervakning ger säkrare internetanvändning (Valcke, De Wever, van Kerr, Schellens, 2010).

Eftersom forskning inom 1:1 projektet i Sverige har fokuserat vad som sker i klassrummet vill jag med denna studie belysa situationen i hemmet utifrån föräldrarnas perspektiv. Det kommer att ske genom intervjuer av en grupp föräldrar i en kommun där 1:1 datorer har implementerats i årskurs 4-9.

Syfte

Den här studien syftar till att belysa föräldrarnas perspektiv på barnens användning av 1:1 datorer och den snabba digitalisering av barnets liv som sker när barnet får en 1:1 dator. Vidare behandlas frågeställning, avgränsningar och disposition.

När barnen får tillgång till en dator inte bara i skolundervisningen utan förfogar fritt över datorn dygnet runt så förändras förutsättningarna för lärandet, det är inte enbart lärsituationen i klassrummet som genererar kunskap utan också samhället runt omkring individen, som influenser från föräldrar, kompisar, populärkultur och barnets eget utforskande.

Med hjälp av tidigare forskning belyses hur föräldrarna hanterar kommunikationen kring internetanvändning och gränssättande. Det sociokulturella perspektivet belyser tanken att det är viktigt med sammanhanget kring kunskapen. Samhällets samlade erfarenheter och viljan att utvecklas är det som ger nytt kunnande. Detta kommer att utforskas genom intervjuer med föräldrar om och hur barn och föräldrar skapar ett sammanhang och delar kunskap kring de digitala redskapen.

När man ser på lärande ur ett sociokulturellt perspektiv så är det sammanhanget där redskapet används som skapar utvecklingen. Genom att utforska vilka sammanhang som finns runt 1:1 datorn kan det bli synligt och förhoppningsvis utvecklas. Diskussionen kommer att ske med hjälp av begreppet "digital literacy", digital kunskap, och användas för att belysa och förstå föräldrar och barns olika perspektiv på tekniken och dess användning. Föräldrars kunskap och inställning till digitala medier som ett redskap för de olika generationerna kommer att studeras. Dessutom belyses även upplevelsen av en skillnad i digital kunskap mellan föräldrar och barn med hjälp av begreppen "digital immigrants" och "digital natives".

Frågeställningar

Genom semi-strukturerade intervjuer planeras följande frågeställningar besvaras:

- Anser föräldrarna att barnens vanor som lek och umgänge eller sociala kommunikation förändrats efter att barnet fick 1:1 datorn?
- Vad är föräldrarnas tankar kring datoranvändning och eventuella begränsningar?
- Hur ser föräldrarna på kommunikationen med sina barn runt 1:1 datorn och dess användning?

Avgränsningar

Denna studie fokuserar på föräldrars upplevelser kring digitalisering av barnens vardag i samband med att de har fått en 1:1 dator. Vilket digitalt redskap barnen använder för olika saker efter att de fått tillgång till 1:1 datorn har inte specificerats. Barnens perspektiv behandlas ej. Föräldrarnas faktiska vetskap om vad barnen gör med 1:1 datorn är inte med i studien utan enbart föräldrarnas upplevelse. Det är fullt möjligt att barnen har en annan upplevelse och gör andra saker än vad föräldrarna tror. Detta behandlas dock inte i denna studie men vore av intresse i en framtida studie. Etnisk bakgrund och socio-ekonomisk status behandlas ej.

Disposition

I kapitel tre sammanfattas tidigare forskning som är relevant för studien, såsom forskning om 1:1 datorer, det sociokulturella perspektivet, begreppet ”digital literacy”, ”digital immigrants” och ”digital natives” samt tidigare forskning om föräldrars gränssättande. Efterföljande kapitel diskuterar metodval och genomförande. Kapitel fem presenterar resultaten och diskuterar dessa i relation till tidigare forskning. I det sjätte kapitlet presenteras slutsatser samt ger förslag på fortsatt forskning.

Bakgrund och teori

I teoriavsnittet behandlas tidigare forskning om 1:1 datorer. Det sociokulturella perspektivet som handlar om hur lärande kan ske i samspel med omgivningen belyses. Forskning om digital kunskap där olika personers bakgrund och ålder kan påverka hur de uppfattar sin egen och andras kunskap i digitala redskap och dess användning sammanfattas. Tidigare studier kring föräldrars sätt att kommunicera med och gränssätta sina barn i olika sammanhang och speciellt vid användning av digitala medier och internet behandlas.

Tidigare forskning kring digitalisering av barn och ungdomars liv

Tallvid (2015, s. 32) sammanfattar 1:1 satsningarna och digitaliseringen av klassrummen som en del av en "40-årig införandeprocess av digital teknologi i skolan". Han skriver också att det har blivit vanligt att rektorer och lärare på enskilda skolor initierar lokala satsningar på digital teknologi medan staten har initierat stora satsningarna över hela landet såsom ett projekt för införandet av fler datorer i skolan på 1980-talet, Compis-datorn, och att utbilda pedagoger i praktisk IT och mediekompetens genom programmet "PIM".

I statens offentliga utredning SOU 2014:13 En digital agenda i människans tjänst, skriver man om möjligheterna med digitalisering i skolan. När användningen av digitala redskap analyseras ses att Sverige ligger i topp gällande användning av teknik i skolan men "användningsformerna tycks inte ha förändrats nämnvärt de senaste åren. Fortfarande tycks datorerna främst användas till att skriva, söka information och i någon mån göra presentationer." (s. 18). Vidare skriver SOU 2014:13 att man önskar föra in digital kompetens som en basfärdighet och ger Skolverket i uppdrag att "revidera i kursplanerna i bild, historia, matematik, samhällskunskap, slöjd, svenska och teknik i syfte att stärka logiskt tänkande och kreativ problemlösning samt källkritik med hjälp av digitala verktyg" (s. 20). Vid införandet av digital teknik i skolan finns det många aspekter att ta hänsyn till. Det kan sammanfattas som att när teknologi ska integreras med skolverksamhet krävs det förändring av organisationen parallellt med mycket planering och utbildning. Närvaron av teknologi i skolan garanterar inte förbättrad undervisning och lärande. Det räcker inte att bara föra in digital teknik i skolan utan elever, kollegiet och all personal i skolan måste få utbildning i hur de tekniska redskapen skall användas (Murphy et al., 2008).

Trots att 1:1 datorerna syftar till att ge eleverna digitala kunskaper så tyder forskning på att tillgången till datorn i sig inte behöver innebära några akademiska framsteg. När datoriseringen i den svenska skolan sammanfattas så har satsningar på teknik i klassrummen enbart lett till teknik i klassrummen, inte akademiska framsteg (Håkansson Lindqvist, 2015). En avhandling som behandlar hur 1:1 påverkar elever och lärare i klassrummet samt skolledare ser att det finns en stor variation i användningen av digitala hjälpmedel i klassrummet, inte bara mellan olika skolor utan även mellan olika klassrum i samma skola. Det kan variera mellan ingen användning av digitala resurser till fullt digitaliserade klassrum (Håkansson Lindqvist, 2015). Fastän datorerna i studien får tas med hem så saknas det studier av den digitala användningen i hemmet och hur lärandet i hemmiljön sker.

Datorn kan bli ett centrum för den sociala interaktionen mellan barnet och dess föräldrar och mellan barnet och dess sociala umgänge. Direktmeddelanden (chatt) används främst för att småprata, diskutera läxor och planera sociala tilldragelser. Barnen använder den nätverkande digitala plattformar för att utöka sitt sociala nätverk, därmed leder datorn inte till någon begränsning i det sociala samspelet (Straker, Pollock och Maslen, 2009). Föräldrarnas perspektiv på det sociala samspelet saknas och att studera det kan ge en kompletterande syn på användningen av digitala redskap.

Barn och ungdomars förmåga att hantera sociala media och användning av sociala medier i skolan ses som problematisk; speciellt för svagare elever och lärare behöver strategier för att hantera detta. Användandet ska hanteras av eleverna själva och läraren försöker få eleverna att fokusera på lektionen istället för sociala medier. Då blir en ofta använd strategi att eleverna får stänga av datorn för att kunna lyssna på läraren (Andersson, Hatakka, Grönlund & Wiklund, 2014). Hur föräldrar hanterar lockelsen med sociala medier behöver utforskas mer; används samma strategi eller har man andra?

En undersökning om implementeringen av bärbara datorer i skolorna som fokuserar på elever, lärare och föräldrars kunskap, attityd och beteende kring datorerna och belyser potentiella negativa effekter kring barns datoranvändning. Dessa är att barnen blir fysiskt påverkade av dåliga arbetsställningar och psykiskt påverkade av olämpligt innehåll på nätsidor, det finns risk för ekonomiska problem och risker för sexuellt utnyttjande samt mobbning (Murphy, King och Brown, 2008). Den känsla av anonymitet som internet skapar medför olika risker för barnen, exempelvis blir det möjligt för vuxna att förställa sig online och kontakta barn för olämpliga syften. En annan risk är att någon känner sig anonym och skriver hotfulla kommentarer eller andra saker som denne inte skulle skrivit om den presenterade sig som sitt verkliga jag (Murphy et al., 2008).

Sociokulturellt perspektiv

Under de senaste årtiondena har medier i olika former, tv, radio, spel, internet och liknande blivit en så stor del av barn och ungas vardag att de är i kontakt med dessa i samma utsträckning som de befinner sig i skolan (Säljö, 2013). 1:1 datorn anses främst vara ett pedagogiskt redskap (Håkansson, 2015; Tallvid, 2015) men finns tillgänglig för barnet dygnet runt och blir ett redskap för barnet var barnet än befinner sig. I ett sociokulturellt perspektiv är ett redskap de resurser som människan har tillgång till, både språkligt och fysiskt, som exempelvis hjulet, hävstången, och matematiska formler (Säljö, 2000). Genom att resonera kring lärande som en del av människans hela liv, det sociokulturella perspektivet, och vad det ger i utveckling för samhället som helhet kan man ställa frågan: "Vad behöver alla dessa människor lära sig för att alla dessa aktiviteter skall kunna hållas igång och utvecklas vidare?" (Säljö 2013, s. 20).

Den moderna människan har mestadels artefakter omkring sig, det är av människan tillverkade kulturella redskap såsom knivar, skruvmejslar, telefoner, datorer, böcker. Det är också viktigt att se att kulturella redskap både har fysiska och intellektuella sidor. Vårt språk har sina redskap. Vi har termer för att diskutera många saker som är komplexa, idrott, politik

eller väder. Vårt språk är inte medfött utan ett redskap som kan utvecklas. Språket är mycket sofistikerat och genom att det kan utvecklas kan vi kommunicera på ett avancerat sätt (Säljö, 2013). Språkrådets förslag på nyord 2015 innehåller bland annat orden groupie, swipa, swisha, mansplaining och rattsurfa, ord som beskriver nya fenomen eller använder ett gammalt ord, groupie, som har fått en ny innebörd. Group selfie blir synonymt med groupie istället för den gamla betydelsen, någon som förföljer kändisar. Dessa ord beskriver nya fenomen i dagens samhälle och behovet av att kunna beskriva fenomenen är också det nytt. Vissa nya ord kommer inte att bli en del av vardagsspråket medan andra blir det för en kortare eller längre tid.

Sociokulturellt fokus handlar om att använda kulturella och språkliga förmågor för lärande genom att resonera, fantisera och hitta lösningar. Språket blir ett redskap för att komma in i det kulturellt skapade sammanhanget. Individerna använder de redskap som finns tillgängliga för att interagera i olika situationer, praktiker, beroende på sociala och kulturella förutsättningar. Språket är ett redskap som har vuxit fram och det som ter sig naturligt för den som är med i det sammanhanget är svårförståeligt för den utomstående (Säljö, 2013). Kultur är den miljö där människan har idéer, värderingar och kunskap som skapas i samspel med omgivningen. I kulturen finns både fysiska redskap (artefakter) och redskap som skilda strukturer för information och kommunikation (Säljö, 2000). Barn växer upp i olika miljöer med olika förutsättningar av både artefakter och kunskap, exempelvis från urtid till nutid, analfabet och läskunnig eller skillnaden mellan att leva i ett land i krig eller ett land med fred.

Lärandet är en process som förändras efter sammanhang och den kan ske på individ eller gruppnivå. Det har förändrats över historien och speciellt genom vilka redskap som finns tillgängliga. Kunskapen som människan har tillgång till förändras över tid och kommer att fortsätta att förändras eftersom omvärlden ger olika krav och möjligheter (Säljö, 2000). Vidare drar människan slutsatser, sammanfattar, samarbetar och hittar nya lösningar på gamla problem. Vi människor har en stor förmåga att anpassa oss till omgivningen och därmed ser Säljö att *“hennes vuxna beteende, tankevärld och färdigheter i stor utsträckning måste vara ett resultat av sociokulturella erfarenheter och inte genetisk programmering. Om våra förmågor var lagrade i våra gener vore det osannolikt att vi t.ex. kan köra bil eller använda internet”* (Säljö, 2013 sid 19).

När skolans historia och inställning till lärande sammanfattas så har mekanisk inläring dominerat, exempelvis att kunna verser utantill, regler för grammatik och matematiska formler, huvudstäder och multiplikationstabellen. Skolan använder olika redskap som ordböcker, formelsamlingar och idag internet (Säljö, 2008). Lärandet förändras med tillgången till redskap, vi lär oss att slå upp eller söka efter fakta istället för att kunna den utantill. Ett vidare resonemang är förhoppningen att även 1:1 datorn på olika sätt blir ett redskap för kommunikation och lärande.

För att förstå mer om lärandet med 1:1 datorn utanför skolan är det relevant att fråga föräldrarna som är en del av det sociokulturella sammanhanget runt barnet och 1:1 datorn.

Studien undersöker hur föräldrarna och barnen påverkar varandras. Det är med hjälp av kommunikation som sociokulturella resurser, olika kunskaper om hur användandet av redskap och artefakter, skapas och förs vidare (Säljö, 2000). Den interaktion som sker runt datorn på fritiden bör vara en stor del av lärandet och något att utforska vidare.

Digital kunskap

Begreppet “digital literacy” översätts till digital kunskap. Skolverket (2016) skriver i sin forskningsöversikt att digital kunskap är mer än bara en kompetens, det är hela sammanhanget, socialt och kulturellt, tillsammans med färdigheter att använda digitala medier.

Prensky (2001) menar att de som är unga nu, födda efter 1980, behärskar den digitala tekniken som “digital natives” - infödda användare av den digitala världen, medan äldre personer som stött på digital teknik efter barndomsåren är jämfört med barnen “digital immigrants” - invandrare i den digitala världen. Prensky menar att de som anammat den digitala världen senare i livet har en “accent” - brytning när de pratar om den digitala världen. “Lägga på luren” är någonting som var en tydlig handling och hur ett telefonsamtal avslutades innan mobiltelefoner blev vanliga men är ett uttryck för att trycka på den röda avslutasamtalet knappen för de som inte hanterat en äldre telefon. Prensky (2001) anser att den skilda förståelsen för digital teknik leder till konflikter.

Med en förståelse för de skilda sätten att se på teknik är studiens förhoppning att få en större förståelse för de olika sociala sammanhangen och generellt ökad förståelse för föräldrars kommunikation kring digitala redskap. Selwyn (2009) analyserar begreppen “digital native” och “digital immigrant” och breddar tanken genom att påpeka att även sociokulturellt sammanhang, kön och geografisk hemvist påverkar ungas användning av digital teknik. Har du inte tillgång till datorer i din vardag kan du inte bli en “digital immigrant” även om du är ung idag. Han önskar att äldre inte ska känna sig hotade av de yngre generationernas användning av digital teknik, inte heller att unga ska känna sig hindrade av den äldre generationen.

Gällande digital natives finns det vidare forskning som visar att det inte är lika enkelt att definiera “digital natives” som att alla födda före 1980 är “digital immigrants” och alla födda efter 1980 är “digital natives” som Prensky (2001) hävdar. En studie (Acayir, DüNDAR, 2016) visar att det är viktigare i vilket land du växer upp för att vara en “digital native”, eftersom utvecklade länder tenderar att ha fler “digital natives” än andra länder oavsett vilket år du är född. När enbart 1 miljarder av världens 6 miljarder invånare har tillgång till digitala tekniker så är det svårt att se “digital natives” som ett generellt fenomen baserat på födelseår. Istället utvecklar de en metod för testning och validering av “digital natives” och menar att en “digital native” är en person som har tillägnat sig många digitala färdigheter och därmed är en “digital native”. Ålder ska inte vara den avgörande faktorn utan de personer som investerat tillräckligt mycket tid och ansträngning för att lära sig digitala färdigheter och fått tillräckliga erfarenheter kan därefter vara en “digital native”.

När forskare undersöker om universitetsstudenter födda efter 1980 passar in på begreppet "digital natives" ser de att studenterna har en stor expertis i användning av den vanligaste teknologin och att deras tekniska kunskap ibland kan vara större än pedagogernas. Dock är studenternas förståelse för hur tekniken kan hjälpa dem i deras lärande begränsad eftersom de har liten förståelse för de tekniska möjligheterna med olika programvaror och redskap och dessutom svårt att förstå förväntningarna på dem i studiesituationen på universitetet. (Margaryan, Littlejohn, Vojt, 2010).

Föräldrars förhållningssätt

När det gäller föräldrars generella strategier av regler och hur de kontrollerar barnens aktiviteter så har Kerr & Stattin (2000) kommit fram till att om föräldrarna är för hårt kontrollerande kring barnens aktiviteter och kontakter så är det troligare att det ger negativt resultat som att barnet döljer information för föräldern. Genom att skapa ett klimat i familjen där kommunikationen är god och öppen möjliggörs de bästa förutsättningarna för att föräldrarna ska veta vad barnen gör. Det är en dynamisk process mellan föräldrar och barn att reagera på saker och handlingar. Det viktigaste föräldrar kan göra om de vill ha insyn i barnens liv är att kontrollera sitt eget beteende och vad de säger så att barnen blir öppna och kommunikativa.

En studie kring hur föräldrar försöker hjälpa sina barn med internetanvändandet (Livingstone et al., 2008) säger att de mest använda metoderna, att använda internet tillsammans med sina barn, sätta regler för användandet och att ha programvaror för filtrering nödvändigtvis inte är effektiva i att minska riskerna med barnens internetanvändande. De kommer fram till att föräldrar föredrar sociala former av begränsningar framför tekniska men vidare forskning behövs.

En annan studie rapporterar att det oftast är mammor som sätter regler för barnens internetanvändande och vad de får se/göra på internet medan pappor främst bidrar med teknisk support. Barnen uttrycker där en önskan att föräldrarna ska ha en digital kunskap så de kan vara en hjälp i internetanvändandet (Alvarez, Torrez, Rodrigues, Padila, Rodrigo, 2013).

En studie om mammors regelsättande för sina barns internetanvändning indikerar att det finns fyra typer när det gäller regler. Den **traditionella** mamman har regler för tiden, de vill att barnen ska be om lov för saker, regler för vad internet får användas till och de tittar på när barnen använder internet. Det är liknande tidigare regler för all digital media. Mammor som betecknas som **passiva** har regler men dessa ger få konsekvenser. Det kan vara ett uttryck för att barnen inte använder internet så mycket och därför inte behöver så aktiva strategier. Den grupp som **specifierar teknologin** som reglerna gäller för är en grupp mammor som har barn som kommunicerar mycket över internet. Exempelvis förbjöd de vissa sidor eller kontakt med vissa personer. Den här gruppen refererade oftare till programvaror för att filtrera internetanvändningen än andra mammor och de är tekniskt kunniga. Sista gruppen är de med **få eller inga regler**, där barnen får få förstärkningar eller konsekvenser (Bumpus, Werner, 2009). Eftersom internet blir en allt större del av barnens liv ses det som viktigt att undersöka föräldrars strategier. En studie har gjorts på turkiska barn där föräldrars regelsättning och

föräldrastil analyserats och jämförts med barn och ungdomars internetanvändande (Özgür, 2015). Det intressanta är de olika föräldrattyperna som definieras och att se om de återfinns i Sverige. De fyra föräldrattyperna i den studien är de **auktoritära** som engagerar sig lite i datoranvändning men sätter mycket regler, de **tillåtande** som låter barnet göra det den vill, **laissez-faire** som ger väldigt lite engagemang och kommunicerar dåligt kring internetanvändningen och interagerar inte nämnvärt med barnen heller och de **pålitliga** som är lösningsorienterade och delar idéer i sin kommunikation med barnen samt uppmuntrar digitalt kunskapssökande. Den turkiska undersökningen får ett resultat som är vanligast förekommande i Turkiet med mest laissez-faire, följt av tillåtande, auktoritära och pålitliga (Özgür, 2015). I den studien påpekas att det finns en stor kulturell aspekt på resultaten, detta framkommer när de jämför sina resultat med resultaten från andra liknande studier. Det sociokulturella synsättet blir viktigt när resultaten varierar beroende på land.

En studie på barn i årskurs 4-9 som avsåg att studera föräldrars förhållningssätt för att begränsa barnens internetanvändning menar att föräldrarnas kunskaper om internet och deras perception av barnets förmåga att kontrollera sig själva är i fokus när föräldrarna väljer att begränsa barnens internetanvändande (Lee, 2012). En annan studie runt hur föräldrar övervakar barnens internetanvändande påpekar att begränsa barnens sociala kommunikation för att de ska vara säkra kan ge negativa konsekvenser. Föräldrarna hade många strategier för säkrare internetanvändning som filter, programvaror och att använda datorn tillsammans med barnen men det mest effektiva var att begränsa användningen. Det behövs vidare forskning för att hitta strategier som minskar riskerna utan att hindra ungdomar att interagera med jämnåriga online (Livingstone et al., 2008). Föräldrarna behöver ha kunskaper när de övervakar barnens internetanvändande för att minska ensamhet och riskabelt internetanvändande (Ang, Chong, Chye, Huan, 2012). Föräldrars egen skärmtid och hemmets inställning och tillgång till digitala media har starka samband med barnens skärmtid. Barnets skärmtid påverkas av interaktionen mellan föräldrar och barns samt föräldrarnas attityd (Lauricella, Wartella, Rideout, 2015). I Nederländerna gjordes en studie kring ungdomars internetberoende och som söker efter möjligheterna att förebygga eller stoppa internetberoende med fokus på förhållandet mellan barn och föräldrar. De förordar god kommunikation mellan föräldrar och barn om internet som det mest lovande redskapet för att förhindra internetberoende hos tonåringar (van den Eijnden, Spijkerman, Vermulst, van Rooij, Engels, 2009).

När det handlar om kommunikation kring regelsättning finns det en studie som ser regler som en bra metod för att begränsa hur mycket pojkar i åldern 6-8 spelar på digitala enheter. Ett barn som är med och förhandlar fram en regel kan följa den mer av eget val än en regel som bestäms av föräldern (Kersten, Sebrie, Turner, Stewart-Brown, Bentley, Jago, 2015). Hur föräldrar diskuterar kring regler och förhållningssätt är något som behöver studeras mer.

Ett tydligt samband som en australiensk studie ser är att när barnet har tillgång till ett eget redskap att spela på, i sitt eget rum, så ökar spelandet. För att minska spelandet bör föräldrar förhindra eller skjuta upp ägandet av redskap att spela på, placera redskapen i delade utrymmen och diskutera säkerhet online med barnen (Smith et al., 2015). Med en 1:1 dator

kan föräldrarna inte använda strategin att skjuta upp ägandet eftersom de inte kan bestämma när eller om barnet ska få den. Kvar finns de två andra faktorerna, att datorn används i gemensamma utrymmen och att tillsammans diskutera säkerhet online. Många föräldrar är medvetna om problem på internet, exempelvis att reklam försöker få barn att köpa saker, men de är relativt omedvetna om de sammanhang och kulturella världar som barnen möter online. Dock kan barnens situation påverkas av föräldrarnas regler, förhållningssätt och övervakning. Situationer som dessa är inte unika för internet utan återfinns i alla delar av barnens liv (Greenfield, 2004).

Lowther, Ross & Morrison (2003) genomförde en enkätundersökning kring föräldrars perspektiv på barns datoranvändning i hemmet där en tredjedel av respondenterna angav att barnen har blivit bra på att använda datorer. De negativa aspekterna som konstaterades av föräldrarna var datorreparationer till följd av skador samt att barnen behövde bära datorn. Vidare angav föräldrarna en oro att datorn inte användes till skolarbete och att barnen, genom att använda datorn, inte lärde sig skriva för hand eller söka i bibliotek.

En studie kring barnens lärande under digitala fritidsaktiviteter med avseende på kognition, inlärningsbeteenden och digital kunskap ger två riktlinjer. Föräldrar och de som utbildar barn bör uppmuntra barn att aktivt använda teknologi för att skapa och kommunicera medan passiv konsumtionen av media bör begränsas till ett minimum – passiv mediekonsumtion ger låg digital kunskap. Barnen bör också få mer utbildning i digitala literacier och digital information som källkritik (Grimley, 2012).

Metod och material

Detta kapitel inleds med en beskrivning av metodalet kvalitativ undersökning med semi-strukturerade intervjuer följt av en tematisk analys med ett teoretiskt perspektiv. Därefter presenteras urvalet samt en beskrivning av genomförandet och etiska ställningstaganden.

För att få insyn i föräldrarnas upplevelse av sammanhanget kring 1:1 datorn i sin vardag blev valet en kvalitativ studie i form av semistrukturerade intervjuer enligt Denscombe (2000) med öppna frågor i flexibel ordning. Följande forskningsfrågor låg till grund för studien:

- Anser föräldrarna att barnens vanor som lek och umgänge eller sociala kommunikation förändrats efter att barnet fick 1:1 datorn?
- Vad är föräldrarnas tankar kring datoranvändning och eventuella begränsningar?
- Hur ser föräldrarna på kommunikationen med sina barn runt 1:1 datorn och dess användning?

Urval

Det är enligt Silverman (2013, s. 192) viktigt att tänka efter så att frågorna som ställs till föräldrarna är möjliga för dem att besvara och att de leder i riktning mot studiens mål. Frågorna bearbetades med hjälp av tidigare handledare och testades på en förälder som inte skulle vara med i studien. Grunden till frågorna kom från en web-enkät som genomfördes vårterminen 2015, i vilken föräldrar kunde ange sitt intresse för att bli intervjuade till detta arbete. Barnen till de intervjuade föräldrarna har fått tillgång till en 1:1 dator sedan årskurs 4 om de går på mellanstadiet eller från årskurs 6 om de går på högstadiet.

Urvalet är ett enligt Trost (1997) strategiskt urval. Ett sådant består i att först fundera vilka variabler man letar efter i sitt urval, här var det föräldrar till barn i olika årskurser och som kompletterades med avseende på en fördelning sett till kön och mammor och pappor till både pojkar och flickor. Medvetet har föräldrarna så olika bakgrunder som möjligt (Repstad 2007).

Vidare menar Silverman (2013) att intervjuer kan bli ett sätt att få ett stort material som är mer volym än nytta. Detta hjälpte till att besluta när antalet intervjuer skulle begränsas. Först bokades och genomfördes intervjuer med tio föräldrar, ett första block. Efter detta bokades intervjuer med ytterligare fyra och redan när två av dessa genomförts var upplevelsen att materialet började få klara teman. De två sista intervjuerna som genomfördes bekräftade detta genom att de inte gav några nya teman utan höll sig till tidigare teman med personliga varianter. Denscombe (2000) menar att det är svårt att veta vilken storlek urvalet behöver ha vid projektets start. Silverman (2013) uppmanar att urvalet ska vara genomtänkt och inte bara handla om kvantitet. Då intervjuerna transkriberades efter hand gav det god kunskap om innehållet och därmed drogs slutsatsen att materialet var tillräckligt brett och att fokus kunde läggas på en fördjupad analys för att kunna avslutas inom tidsramen för en magisteruppsats. Antalet intervjuer begränsades således till 14 intervjuade föräldrar.

Fjorton föräldrar i åldrarna 36-47 ($M = 41,5$, $SD = 4,03$; 9 mammor och 5 pappor) deltog i studien. Fördelning av föräldrar för barn i olika årskurser presenteras i Tabell 1 där vissa föräldrar har fler än ett barn med 1:1-dator.

ÅK	4	5	6	7	8	9	fd elev
Mamma till tjej	1	2			1		1
Mamma till kille	3	2			1	2	
Pappa till tjej		2	1		1		
Pappa till kille					1	1	1

Tabell 1 - Fördelning av föräldrar

Genomförande

De första deltagarna var frivilliga som anmält sitt intresse att berätta mer om sina upplevelser runt 1:1 datorn efter en genomförd web-enkät som handlade om 1:1 datorerna och barnens användning av den. Sedan tillfrågades fler föräldrar för att bredda urvalet. Detta var föräldrar som dels framfört synpunkter till mig personligen i min roll som tekniskt ansvarig för 1:1 datorerna i kommunen vid tidigare tillfällen, och dels föräldrar som inte framfört några åsikter om datorerna vid tidigare tillfällen och därför representerade en grupp som annars inte hade deltagit men som var av intresse. En första kontakt togs via telefon eller mejl där föräldrarna fick studien förklarad för sig och kunde sedan svara på huruvida de ville delta. Speciellt fokus vid tillfrågandet har varit att få deltagande föräldrar av bägge kön, föräldrar till både pojkar och flickor samt att barnen gått i olika årskurser. Tanken med detta var att inkludera ett så brett spann av förhållningssätt som möjligt.

Innan intervjun av föräldrarna påbörjades gav de sitt muntliga medgivande till att bli inspelade, de informerades samtidigt att materialet skulle användas för forskning. Frågorna var förberedda och strukturerade för att generera svar på forskningsfrågorna (Denscombe, 2000). Det tog mellan 15 och 30 minuter att genomföra intervjuerna och vid två tillfällen deltog båda föräldrarna under samma intervjutillfälle.

Intervjusituationerna har varit i en av föräldern vald miljö, antingen i ett arbetsrum på grundskolan där 1:1 satsningen genomfördes och datorerna servades, eller hemma hos föräldern. Intervjuerna har spelats in på två medier, i datorn med inspelningsprogramvara och på en handhållen mp3-spelare. Intervjun var semi-strukturerad då det fanns en förberedd lista med frågor men ordningen var fri (Denscombe, 2000). Silverman (2013) menar att kvalitativa intervjuer inte behöver många frågor och att frågorna ska ses som en guide, inte ett måste. Följande frågor behandlades med fokus på föräldrarnas upplevelse, de kan bara svara för sig själva och sin upplevelse.

- Har ditt barns vanor förändrats sedan datorn kom hem?
- Hade ni regler för datorer/digitala media tidigare?
- Har nya spel/spelvanor kommit sedan 1:1 datorn?
- Har ni behövt skapa regler för datorn hemma?
- Hur påverkar datorn och reglerna familjen?
- Exempel?
- Har ditt barns sociala kommunikation förändrats? Hur?
- Har ditt barns lek/umgänge förändrats? Hur?

Vid intervjutillfället förbereddes föräldrarna genom en introduktion till ämnet och förtydligande av studiens ansats. Utrustningen plockades fram, dator och mp3-spelare startades och förklarades för föräldrarna. När inspelningen startades förklarades detta, likaså när den stängdes av. Under genomförandet av intervjuerna fick föräldrarna prata relativt fritt om sina erfarenheter men mot slutet kompletterades detta med frågorna från intervjuguiden om någon av frågorna inte hade belysts. Under intervjuerna väntade intervjuaren medvetet in föräldrarna och pratade så lite som möjligt under föräldrarnas tankepauser. Intervjuaren riskerar att prata för att fylla ut tystnaden som den som intervjuas kan behöva för att formulera sig (Trost, 1997; Denscombe, 2000). Innan intervjun avslutades summerades vad som behandlats och föräldrarna fick möjlighet att komplettera sina svar (Denscombe, 2000).

Analysmetod

Intervjuerna har därefter analyserats tematiskt för att belysa relevanta delar och snäva ner materialet. Tematisk analys är en metod för att identifiera, analysera och rapportera teman i insamlad data (Braun & Clarke 2008). Den tematiska analysen hjälper också till att bevara informanternas anonymitet (Repstad, 2007). Genom att gruppera föräldrarnas upplevelser till teman kan de mest återkommande identifieras och användas för att belysa svaren från föräldrarna. Den tematiska analysen börjar med att söka efter mönster i datan och transkriberingen utgör en första bearbetning av materialet. Kvaliteten på transkriberingen är viktig och beskrivande småljud kan vara av nytta för sammanhanget (Silverman, 2013). Därmed blev valet att göra en ordagran transkribering, ingen vedertagen metod användes eftersom detaljer i hur föräldrarna kommunicerade inte är en del av denna studie. Den ordagranna transkriberingen gjorde det möjligt att lära känna hela materialet samt gjorde det möjligt att kontrollera att viktiga delar inte uteslutits (Repstad, 2007). Vid transkriberingen spelades intervjun upp i datorn i korta stycken medan transkriberingen gjordes. Varje stycke repeterades flera gånger innan nästa avsnitt påbörjades. Varje intervju genomlyssnades sedan i större stycken ett flertal gånger innan den ansågs färdig. Detta innefattade även transkribering av småljud då de tolkats som viktiga för innebörden. Sociala konversationer som saknar samband med intervjufrågorna har däremot inte tagits med (Repstad, 2007), exempelvis kommentarer om vädret, hur familjen mår och bredbandsprojektet i kommunen.

Efter transkriberingen kodades materialet som skulle användas i den tematiska analysen med löpnummer. Intervjuerna benämns med siffror och kodnumren finns i transkriberingen och går från 1-97. En fortsatt bearbetning skedde genom att gruppera citaten till teman och arbeta

igenom materialet ett flertal gånger. Att finna teman att bearbeta och att välja relevant data är en iterativ process som fortsätter tills teman är tydligt definierade och namngivna (Braun & Clarke 2008). Fortsatt analys av materialet genomfördes med hjälp av teori och tidigare forskning.

Validitet och reliabilitet

För att få en god kvalitet har frågorna utformats för att vara neutrala men ge svar på frågorna. Intervjuarens bakgrund, studiens syfte, anonymitet och att den är tillåten från skolläningen har beskrivits för informanterna, tidigare forskning har analyserats, metoden har dokumenterats så att studien är möjlig att analysera och vid behov genomföra på nytt, samt att möjliga brister och begränsningar diskuteras (Shenton, 2003).

Etik

Då det är en liten kommun där många känner varandra måste det finnas i åtanke att vissa föräldrar vill nå ut med sina åsikter medan andra vill hålla dem för sig själva. De tillfrågade föräldrarna var positiva till att bli intervjuade och uttryckte att det var skönt med någon som lyssnade på deras upplevelser och erfarenheter. Det kan ha påverkat föräldrarna i sina svar men samtidigt har jag som intervjuare fått godkänt av skolchefen att genomföra studien och att de jag intervjuar skall vara anonyma för alla utom mig. För att motverka identifiering och ge större trygghet att svara finns det inte någonstans dokumenterat vem som sagt vad utan intervjuerna är endast numrerade i både sparade ljudfiler och i transkriberingen. Barnens initialer är anonymiserade i transkriberingen, detta förklarades för föräldrarna innan intervjun spelades in och vissa valde att bara säga "mitt barn" eller "den äldre" under intervjun istället för barnets namn. Förhoppningsvis är riskerna att utpeka enskilda individer minimerade. Inga namn är återgivna i transkriberingen och initial på barnet är utbytt. Föräldrarnas ålder är inte heller kopplade till kön och årskurs då det skulle göra det möjligt att peka ut enskilda personer.

Resultat och analys

Detta kapitel redovisar olika teman och grupperingar. De grupperade teman som identifierats har nyckelcitats som exempel och diskuteras löpande utifrån litteraturen. Saker som föräldrarna nämner är förändrade umgängesvanor, behovet av regler, olika begränsningar och hur barn och föräldrar lär och inspireras av varandras kunskap.

Efter bearbetning av materialet valdes tre teman, **social interaktion**, **begränsningar** och **kunskapsutbyte**. Resultatet sammanfattas under varje rubrik och belyses genom nyckelcitats.

Social interaktion sammanfattar olika former av kommunikation som 1:1 datorn används till. Sociala medier, chatt, videosamtal och samtal samt att umgås genom att spela olika online-spel. Begränsningar är de olika former av begränsningar som framkom i intervjuerna. Exempelvis var det användningen av eller tiden som 1:1 datorn upptog som behövde begränsas. Även föräldrarnas känsla av kunskapsbegränsningar hamnar här. Kunskapsutbyte sammanfattar hur föräldrarna lär sina barn hur de ska göra olika saker på internet genom att prata om det, ett sociokulturellt lärande. Föräldrarna ser även att barnen lär sig saker av att använda datorerna till olika saker och att föräldrarna lär sig nya kunskaper och tankesätt av barnen.

Social interaktion

I social interaktion behandlas olika former av social interaktion med hjälp av 1:1 datorn, vad föräldrarna anser om detta samt tidigare forskning.

Införandet av 1:1 datorn i hemmet har enligt föräldrarna påverkat barnens umgängesvanor. Med program för videosamtal (t.ex. Skype) kan det både bli enklare och svårare att upprätthålla ett socialt umgänge med kompisar. Eftersom barnen bor i en glesbygdskommun, kan det ibland vara svårt att träffas. Om resultatet i denna studien jämförs med Straker, Pollok och Maslen (2009) så överensstämmer det resultatet med vad flera föräldrar berättar, barnen använder datorn till att utöka och hålla kontakten med sitt sociala nätverk.

En mamma till en pojke i 4:an uttryckte följande: *“Jag kan ju säga att han Skypar ju med fler personer som han aldrig har haft hemma eller varit hemma hos och lekt, fast dom går i samma klass. Det har nog breddats mer att man umgås på fritiden och så. Om du bor på landet, det är smidigt så. Och jag kan tycka, varför får han inte sitta en timme mellan fem och sex och Skypa med nån som bor en mil bort, en och en halv kanske för vi bor på landet, för att spela. “*

Föräldrarna ser det som positivt att barnen umgås med andra barn via program för kommunikation över internet, speciellt när det finns ett fysiskt avstånd mellan de som kommunicerar eller när umgänget online påverkat barnet positivt. En pappa till pojke åk 9 resonerar runt sin sons sociala situation: *“Han har väl vart lite ensamvarg i sin åldersgrupp och sådär med, så han har haft det tufft ur den aspekten ändå då va, och tyckte säkert det var lite kul att ha kompisar som han kunde prata göra nåt tillsammans med och spela på nätet då.*

Det tror jag. Så han fann nog lite glädje i social gemenskap där.” Den här familjen har en öppen och tillåtande inställning till datorer där de ser kommunikation som det viktigaste, vilket speglas i den forskning som menar att kommunikation är det viktigaste för att minska pojkars spelande (Kersten et al., 2015). Pojken som nämns ovan har en strikt delning i sitt datoranvändande, sin privata dator där han spelar och 1:1 datorn som används för skolarbete. Ibland plockar pojken bort sin privata speldator när han känner att spelandet blir en för stor del av hans liv, att begränsa tillgången till redskapet för att minska spelandet är en strategi som fungerar (Smith et al., 2015).

Andra föräldrar uttryckte bekymmer kring att dessa videosamtal påverkade umgänget med kompisar negativt på så vis att barnen aldrig påvisade ett behov av att vistas utomhus eller träffa kompisar i verkligheten: *“L använde ju Skype hon med, där var det ju faktiskt, kommer du ihåg det, när hon gick i sjuan, åttan där, då var det ju en period där när hon umgicks bara på datorn med kompisar, hon hade ju inget behov av att ge sig ut och göra någonting så då bråkade vi med henne, ‘Men ta mej fan, ut och träffa kompisar på riktigt, du kan ju inte bo i sängen’, men hon hade ju inte behovet och det tjafsade vi om men sen skaffade hon pojkvän och började umgås med folk liksom. Annars var hon väldigt mycket för sig själv. Hon tyckte det räckte liksom.”* mamma till flicka åk 9. Här var det en mycket engagerad mamma med goda tekniska kunskaper som specificerar vilken teknologi som är okej att använda (Bumpus et al., 2009) samtidigt som hon stämmer överens med föräldratypen pålitlig (Özgür, 2015) i att diskutera lösningar och kommunicera med sitt barn runt den digitala användningen (van den Eijnden et al., 2009; Ang et al., 2012).

Det ses som negativt av föräldrarna att barnen väljer att kommunicera över datorn när den de kommunicerar med finns i närheten. Då framhåller föräldrarna att barnen hellre borde träffas fysiskt. Det leder även till konflikter mellan barn och föräldrar eftersom de har olika syn på vad som är ett sätt att umgås, föräldrarna förordar träffas fysiskt medan barnen gärna umgås digitalt. I den situationen använder föräldrarna ett traditionellt regelsättande (Bumpus et al., 2009) som kompletteras med kommunikation och förklaringar (Özgür, 2015). Att kommunicera med barnen om internetanvändning är viktigt för att minska risken för negativ internetanvändande (van den Eijnden et al., 2009; Ang et al., 2012). Den här mamman till pojke åk 4 uttrycker det såhär: *“Men det har vi ju märkt att det är det ju och att, det är det ju, klart det är jättekul hur de använder den med Skype och sådär och när vi var utomlands så träffade de kompisar och de Skypar med dem här och, fine, tycker jag väl men du behöver inte Skypa med någon som bor två kvarter bort liksom, vi vill ju att de ska vara ute och då blir det ju en konflikt sen när ‘nu måste ni träffas IRL liksom’ så”*.

Föräldrars begränsningar av barnens 1:1 användning

Begränsningar handlar om hur föräldrarna hanterar begränsningar i användandet av 1:1 datorerna. Detta sker med diskussioner, att skapa regler eller strategin att inte skapa regler.

Föräldrarna hjälper barnen att se sitt användande av datorn och sociala medier genom att diskutera med vem vad som är lämpligt att göra (van den Eijnden et al., 2009), exempelvis att ha slutna profiler på sociala medier och att inte acceptera vän-förfrågningar utan att kolla vem

det verkligen är man accepterar förfrågningar från. När föräldrar har goda kunskaper om sociala medier kan de kommunicera med sina barn om hur de kan använda sociala medier på ett säkert sätt (Lee, 2012; Lauricella et al., 2015). Detta överrensstämmer med den pålitliga föräldraställningen till gränssättning på internet (Özgür, 2015) som återfinns i det många av föräldrarna berättar: *“Och då har jag vart väldigt nog med att man behöver kanske inte behöver ha Facebook öppen utan man har vänner, Instagram som han också har, behöver man inte ha öppen utan använd vänförfrågningar och så kan man tacka ja, man kan kolla vem det är man tackar ja till, man behöver inte vara vän med alla om man inte vill, nej men vi har pratat lite om det.”* mamma till pojke åk 4.

Föräldrarna kommunicerar att de är vaksamma på barnens användning och medvetandegör i diskussion med barnen hur det är lämpligt att begränsa användningen, som den här mamman till en flicka i åk 9 uttrycker det: *“men det är också upp till föräldern att man ser man att det börjar bli ett mönster att man bara gör en grej så får man ju säga att nu får du göra någonting annat.”* (Greenfield, 2004; Lee, 2012; van den Eijnden et al., 2009; Ang et al., 2012; Lauricella et al., 2015; Kerr, Stattin, 2000)

Det finns även en respekt för barnens kunskap om datorns användning och vad som är lämpligt att använda den till – föräldrarna uppskattar barnens förståelse för den digitala världen, som en mamma till en pojke i åk 8 säger: *“Jag tycker ändå att dom är ganska bra på att veta vad de inte får titta på och sådär.”* Den här inställningen återfinns i den tillåtande typen av gränssättande (Özgür, 2015) och genom att inte kontrollera barnen hårt utan uppmuntra kommunikation skapas ett klimat där barnen kan kommunicera när det behövs (Kerr et al., 2000)

En del föräldrar väljer att ha bestämda regler för användandet men det är inte säkert att detta är ett stöd i användningen ändå, som den här pappan till en flicka i åk 5 uttrycker det: *“Jag brukar säga till en stund innan, så dom vet, om klockan två, eller om en kvart, då avslutar vi. Och det funkar ju aldrig om inte jag står bredvid och tar den ur handen”*. Genom att begränsa datortiden (Livingstone et al., 2008) minskar den här föräldern riskerna med digitala medier, spel och internetanvändning (Lauricella et al., 2015; Smith et al., 2015; Lee 2012).

En mamma till pojke i åk 5 berättar att fast hon hade skapat fasta regler så fungerade det inte. *“Ja, alltså, vi hade ju regler från början, som, det var ju, en timme man fick sitta varje dag. Sen kom skoldatorn hem och då blev det ju mer än så, så att då blev det liksom att han gick upp tidigare på morgnarna, eller mitt i natten, och satte sig med datorn”*. Till slut begränsades datortillgången helt på fritiden för att minska spelandet, mamman fick använda en traditionell regelsättning (Smith et al., 2015) trots att hon försökte ha en kommunikation kring användningen (van den Eijnden et al., 2009; Kersten et al., 2015).

De som har fasta, traditionella regler (Özgür, 2015) från början kan se ett behov av att låta situationen styra reglerna (Lee, 2012) som den här mamman till pojke åk 4 och pojke åk 8: *“Så det, har nog ändrats, vi har inte haft några, regler har vi fast de är inte fasta eller konstanta kan man säga, de kan ändras lite då och då. ... Alltså, de köper oftast det vi säger,*

med lite gnäll förstås, man får tjata och sådär men tycker vi att nej nu är det bra liksom då köper dom det”.

Vissa föräldrar tar stöd i samhällets regler med åldersgränser, en traditionell (Bumpus et al., 2009) eller auktoritär gränssättning (Özgür, 2015), och använder det för att motivera behovet av gränssättning (Lee, 2012; Lauricella et al., 2015): *“Men man tycker finns det åldersgränser så ska man hålla dem, du får inte köra bil innan du är arton, du får inte gå på systemet innan du är 20, det är exakt likadant det här, det är nån som har tänkt på dej, att du inte ska göra det här innan du är tretton eller femton, och även om det blir tjurigheter så fattar dom ju det.”* mamma till pojke åk 4 och pojke åk 8.

Andra föräldrar väljer att inte ha några regler, tillåtande (Özgür, 2015) eftersom de tycker det fungerar ändå. Barnen har inte ett datoranvändande som stör andra saker i barnets liv som mat, sömn och det föräldrarna ser som viktigt att göra. De här föräldrarna säger att när det finns ett behov av det så kan de skapa regler. Det överrensstämmer med den typen av gränssättande mamma som återfinns hos (Bumpus et al., 2009): *“Vi har inte satt upp några gränser över huvud taget och det är inga problem alls, faktiskt.”* mamma till flicka åk 4.

Kunskapsförmedling

Hur utbyter föräldrar och barn kunskap? Föräldrarna informerar, diskuterar, lyssnar på sitt barn och respekterar deras digitala värld. Föräldrar upplever sig mindre kunniga kring digitala kunskaper och uttrycker att barnen har blivit väldigt duktiga på datorer för så är det nu för tiden.

Föräldrarna ger barnen sina värderingar och kulturell förståelse genom att kommunicera förhållningssätt och etiska val (Lee, 2012; Ang et al., 2012). En mamma till en pojke åk 4 beskriver det såhär: *“Försök att inte klicka på någonting om du inte vet vad det är och sådär. Så vi har väl försökt i alla fall, att hålla honom informerad tycker jag.”*

Föräldrarna använder exempel från sociala medier för att förklara kulturella aspekter och etiska ställningstaganden, det är en kunskap de har med sig från sin uppväxt och som nu delas med barnen som behöver samma kunskap när de använder det nya redskapet datorn och sociala medier för att kommunicera. *“Mycket snack har vi haft med det här det du skriver ska du också kunna säga till den här personen öga till öga och liksom man tar ansvar för det man skriver.”* berättar en mamma till flicka åk 8, *“Ett stort bekymmer med tycker jag är när man bara lägger ut bilder när man gör roliga saker och skriver om när man gör roliga saker, men det är ju inte på topp jämnt. Det vet vi ju... att livet inte är.”* Mamma till pojke åk 9 och flicka åk 5, en pappa till flicka åk 8 förklarar både etiska förhållningssätt och spridningen uttalanden kan få på internet: *“det har vi diskuterat, just det här med att stå för det du skrivit för att det går inte att radera, fast du deletar så är det inte borta”* (Lee, 2012; Ang et al., 2012; Lauricella et al., 2015; Greenfield, 2004).

Föräldrarna ger barnen sina värderingar och kulturell förståelse i en diskussion kring förhållningssätt och etiska val. En mamma till pojke åk 4 och flicka åk 8 beskriver det som en process: *“Ja men det är ju sånt som man har pratat om sedan de var små överhuvudtaget, med blogga. [...] Men när jag hade bloggen var det ju verkligen, ja men vad lägger jag ut, och så, och det har jag ju diskuterat mycket med ungarna liksom, [...] ja men det är ju som man samtalar om någonting man ser på TV:n eller att vara källkritisk att allting som står på nätet är inte sant eller wikipedia är liksom inte sanningen eller kanske så, ja.”* (van den Eijnden et al., 2009; Lee. 2012; Ang et al., 2012; Kerr et al., 2000).

Det finns föräldrar som ser att diskussionen (Kerr et al., 2000) och kunskapsutbytet (Lauricella et al., 2015) är just det som ger barnen bättre förutsättningar: *“Jag tror, alltså jag tror, köper inte riktigt det här att man måste hela tiden sätta gränser och man måste... utan det är bättre att barnen också känner att man litar på dem, på något sätt, och att man pratar mycket med varandra.”* mamma till pojke åk 9 och flicka åk 5.

Föräldrar och barn kommunicerar runt hur det gick att göra saker innan datorerna fanns (Lauricella et al., 2015), hur lärande kan ske med hjälp av datorerna och runt förändringarna som skett under tiden samhället utvecklats. Genom att lära av varandra skapas ett sociokulturellt lärande för både föräldrar och barn. Den här mamman till en pojke i åk 8 jämför hur det var tidigare för att få sitt barn att förstå att datorn är ett redskap för lärandet, inte det viktigaste för själva läroprocessen: *“Ja, hur gjorde du läxorna innan du fick en dator”, liksom? Det går att läsa i böcker och man behöver inte hålla på på Glosboken. Alltså, jag tror själv att han till slut, liksom, började fatta lite, att allt kretsar inte runt en dator.”*

En del föräldrar ser tekniken som framtiden och uppskattar att barnen får ta del av nya redskap (Lauricella et al., 2015), den här pappan till en pojke åk 8 uttrycker det såhär: *“Nae, jag tycker det har funkat ganska bra, jag tycker det är ganska praktiskt att de har haft datorer istället för alla böcker, utslitna och uråldriga som de har släpat på, fram och tillbaka. Så att, jag tycker det är jättebra.”* och vidare: *“Jag tycker det funkar jättebra, likadant på utvecklingssamtal och sånt här, då har de ju gjort sina presentationer själva, i datorn, då har dom med det här och bara kopplar upp dom, dom blir ju, dom blir ju duktiga på att använda datorer, det är ju ett nederlag för en annan för man får ju fråga D flera gånger, bara, “hur ska jag göra nu”, och ändå tycker jag att jag haft skaplig koll förut men inser jag att han är mycket bättre så det är ju smidigare att fråga honom, så, faktiskt. Ja, nae, jag tycker det har varit bra. Inga bekymmer.”* pappa till pojke åk 8. Pappan ser sina barn som “digital natives” och sig själv som en “digital immigrant” (Prensky, 2001).

Föräldrarna upplever att barnen blir otroligt datorkunniga bara av att leva i dagens samhälle med de redskap som finns idag (Lowther et al. 2003), att barnen är “digital natives” (Prensky, 2001) till skillnad från föräldrarna som inte hade dessa redskap under sin uppväxt. En del föräldrar ser sig som “digital immigrants” (Prensky, 2001), andra har kunskap och ser sig inte som “digital immigrants” trots att de är födda före 1980 (Acayir et al., 2016; Margaryan et al., 2010). Mamma till flicka åk 8: *“Automatiskt så får de ju med sig den här kunskapen som en annan har fått lära sig i vuxen ålder, jag menar i början av 2000-talet jag visste knappt var*

papperskorgen i datorn var. Det där är ju helt naturligt idag". Föräldrarna respekterar barnens digitala kunskap och får även hjälp med att se sitt eget digitala lärande (Acayir et al., 2016).

Den här mamman till en pojke i åk 4 uttrycker hur barnen har en helt annan syn på datorerna (Ang et al., 2012; Lauricella et al., 2015), att det är en naturlig del för barnen i deras vardag medan det för henne är ett redskap hon lärt sig i vuxen ålder. *"Jag är helt lost när det gäller Youtube och sådär. Blogg förstår jag mig på lite, men alltså jag är ju okunnig i det här, och de är ju så pass mycket duktigare. Det är ju han i fyran med, är ju liksom, 'Du är kass mamma' för mamma håller inte på med det här på det sättet som de gör; utan för mig är datorn ett arbetsredskap. Det är det ju inte för dem*".

Genom att berätta egna exempel och visa barnet att det kan gå fel försöker den här mamman till en flicka i åk 4 stötta barnet i användningen av 1:1 datorn: *"Jag menar, som jag, jag är jättedålig på datorn så jag skulle inte kunna typ gå in och kolla och se vad hon har varit inne på. [...] Det kan ju dyka upp grejer fast att det inte är meningen, det vet man ju själv när man har googlat, 'Men gud, vad är det här liksom'?"*. Mamman anser sig vara okunnig om internet, "digital immigrant", och olika användningar, men ser dottern som någon som ska kunna ta till sig den nya digitala tekniken naturligt, "digital native", (Prezsky, 2001).

En mamma berättar hur hon respekterar sonens datoranvändning och förvarnar honom så han hinner spela färdigt (van den Eijnden et al., 2009): *"Jag har märkt att jag fått ändra mina vanor, man kan inte bara säga "nu är maten färdig" och så kommer de och lägger ner spade och hink typ, utan man får ju säga till en kvart innan 'Vad gör du', '-Jag spelar', '-maten är klar om ungefär en kvart', '_Vad bra, då hinner jag avsluta det här', och så säger de någonting som jag inte begriper men, sessionen eller vad det är, på så sätt har det ju ändrats."* mamma till pojke åk 9. Hon uttrycker också att han har en annan verklighet i den digitala världen som hon inte förstår (Greenfield, 2004), hon är en "digital immigrant" men hon respekterar hans tankesätt som kan ses som ett beteende hos en "digital native" (Prezsky, 2001). Genom att kommunicera har de bägge fått en förståelse hur de ska bete sig mot varandra (Kerr, et al., 2000)

Föräldrarna ger exempel på att barnen söker efter ny kunskap på internet för att komplettera sina kunskaper runt ämnen som intresserar dem i det fysiska livet, exempelvis, fiske, lego, pianospelande. Genom att kommunicera runt användningen minskar mamman riskerna med internet (Kerr et al., 2000): *"Sen har inte han slutat leka men han använder, nu, har han ju, förut var det mer spel, söka på nätet kolla på filmer och sådär, nu använder han ju datorn för att exempelvis bygga med lego, att han tar upp bilder och kan bygga efter, eller när han målar eller när han ska spela på piano, så har det ju blivit, till slut, ett redskap för att, vad ska man säga, utöka leken, göra den mer avancerad."* mamma till pojke åk 4.

Diskussion

Den grupp föräldrar som intervjuades kan inte ses som representativa för alla föräldrar men de teman som identifierats är ändå intressanta. Det lyftes det många gånger fram att det fanns en dialog mellan föräldrar och barnen där de utbytte kunskap. Barnens digitala kunskap respekterades av föräldrarna. Vid en tillbakablick på de olika förhållningssätten för föräldrar så fanns diskussion med som ett möjligt redskap att förebygga internetberoende (van den Eijnden et al., 2009) och för att begränsa speltid för pojkar (Kersten et al., 2015). Här används den strategin i alla åldrar och av både mammor och pappor. Att ha ett öppet klimat för kommunikation mellan barn och föräldrar är viktigt om föräldrarna vill veta vad barnen gör (Kerr et al., 2000).

Anser föräldrarna att barnens vanor som lek och umgänge eller sociala kommunikation förändrats efter att barnet fick 1:1 datorn?

Föräldrarna märkte av förändrade vanor hos barnen, men redogjorde för både positiva och negativa sidor av förändringarna, de analyserade ofta sin egen bakgrund som tekniskt okunniga, det ser jag som att de beskriver sig själva att vara "digital immigrants" jämfört med hur bra barnen är på digital teknik, "digital natives", eftersom de lär sig det så snabbt och självklart (Prensky, 2001). Föräldrars kunskap om internet och datorer är viktigt för att stötta barnen i användningen. (Lee, 2012; Ang et al., 2012). Att föräldrarna inte är uppvuxna med digital teknik behöver inte betyda att de inte kan ta igen den kunskapen utan det handlar om lärande (Acayir et al., 2016). (Från tema "Kunskapsförmedling")

Kommunikation över nätet ses som positivt om det sker i det föräldern anser vara en lagom omfattning och inte lika positivt när det är med barn som bor nära. Kommunikation med de vänner eller släktingar som bor en bit bort och därför inte kan träffas fysiskt lika enkelt ses som positivt av föräldrarna. Vid en jämförelse med rekommendationer för barnens digitala fritidsaktiviteter (Grimley, 2012) så är föräldrarnas önskan i linje med den studien, barn ska uppmuntras att kommunicera och använda internet aktivt. (Från tema "Social interaktion")

De barn som har svårt att begränsa sin datoranvändning har fler konflikter med föräldrarna men det ses som en del av föräldraskapet att stötta barnen i lämpligt användande (Lee, 2012). Att fysiskt begränsa tillgången till datorn är ett effektivt sätt för detta (Livingstone et al., 2008; Smith et al., 2015). Föräldrarna har lärt sig att respektera barnens digitala sociala liv (Greenfield, 2004) exempelvis i spelandet och som exempel förvarnar att det snart är mat för att undvika att barnet blir frustrerat och föräldrarna kan därmed undvika en konflikt med bättre kommunikation. Genom kommunikation mellan barn och föräldrar har både konflikter undvikits och bra förutsättningar för att begränsa spelandet skapats (Kersten et al., 2015). (Från tema "Föräldrars begränsningar av barns 1:1 användning")

Föräldrarna berättar att några barn går lätt helt in i den digitala världen och tappar kontakten med verkligheten medan andra använder datorn för att utvidga sin lek. Det har berättats övervägande positiva tankar runt barnens lek som utvidgas med hjälp av 1:1 datorn. Barnen

har större socialt kontaktnät och får ökade kunskaper om både datorer och det engelska språket. Kommunikation mellan barn och föräldrar är viktigt för att minska riskerna med internetberoende (van den Eijnden et al., 2009). (Från tema ”Kunskapsförmedling”)

Vad är föräldrarnas tankar kring datoranvändning och eventuella begränsningar?

Föräldrarna har lika många svar som det finns kombinationer av barn och föräldrar. I en tidigare studie (Alvarez et al., 2013) kring de typer av gränssättande som mammor gjort identifierar de fyra typer, de traditionella, de passiva, de som specificerar teknologin och de som har få eller inga regler. I denna studie återfinns främst de traditionella och de som specificerar teknologin. De som har få eller inga regler har det eftersom de inte har ett behov av regler, de anser att användandet fungerar ändå. En annan studie (Özgür, 2015) identifierar fyra föräldrastilar som är de auktoritära, de tillåtande, laissez-faire och de pålitliga. I denna studie påpekas det också att man måste ta hänsyn till föräldrarnas kulturella bakgrund eftersom det har stor påverkan. När dessa fyra föräldrartyper appliceras på denna studies föräldrar så hamnar nästan alla under kategorin pålitliga, att de är lösningsorienterade och delar sina idéer genom att kommunicera med barnen. Det sociokulturella perspektivet återkommer när föräldrarna beskriver hur de kommunicerar med barnen kring användandet, hur barnen lär sig mer genom att dela erfarenheter med föräldrarna och vice versa. (Från tema ”Föräldrars begränsningar av barns 1:1 användning”)

Det blir ett tema med varierande innehåll som visar på hur föräldrarna måste anpassa regler och kommunikation för att fungera i just sin familj vid just den tidpunkten för just det barnet. Föräldrarna bildar sig en uppfattning av barnets behov och om det kan hantera sin tillgång till datorn eller inte (Lee, 2012). Det finns exempel där syskon inte har samma regler eftersom de har olika behov. Föräldrarnas inställning till datorer och internet påverkar vad barnen får göra (Lauricella et al., 2015). (Från tema ”Föräldrars begränsningar av barns 1:1 användning”)

Hur ser föräldrarna på kommunikationen med sina barn runt 1:1 datorn och dess användning?

Föräldrarna kommunicerar lyhört med barnen med en öppenhet för barnens kunskap i den digitala världen, de ser sina barn som kompetenta användare av digital media, “digital natives”, men anser att barnen har ett behov av vägledning och guidning från sin förälder (van den Eijnden et al., 2009). Föräldrarna använder sin egen kunskap, saker som hämt dem på internet eller berättar hur det går att lösa uppgifter utan att använda en dator (Lauricella et al., 2015). Det läggs stor vikt från föräldrarna att lära barnen använda den digitala färdigheten de får som “digital natives” på ett riktigt och etiskt sätt (Valcke et al., 2010). (Från tema ”Kunskapsförmedling”)

Studiens begränsningar

Det finns några begränsningar med denna studie. Till exempel har enbart föräldrar intervjuats kring en situation i hemmet som till stor del innefattar barnen, vilket gör att även deras perspektiv bör anses viktiga. Emellertid är det så att då jag i min roll som anställd i skolan ansvarar för skötsel och handhavande av datorerna samt kontrollerar att reglerna följs kan det ses som en intressekonflikt om barnen ombeds bli intervjuade. Jag har stor makt över deras datorer och dess användning och ser det inte som etiskt hållbart att be dem beskriva sin datoranvändning för mig. Föräldrarna skulle kunna känna samma sak men då alla som tillfrågats har fått välja att bli intervjuade så bör de som inte velat svara ha sagt nej. En framtida större studie som innefattar även barnens perspektiv vore av intresse, lämpligen utförd i en situation där intervjuaren inte står i potentiell intressekonflikt med barnen.

Studien har skett i en liten landsbygdskommun och de begränsningar som finns i infrastruktur kan ha påverkat svaren. Att jämföra detta resultat med en 1:1 satsning i en medelstor-stor stad skulle kunna visa om det är skillnad beroende på geografiska förutsättningar.

Vidare kan sägas att eftersom föräldrarna är frivilliga kan det saknas aspekter från föräldrar som tillåter ett datoranvändande som de vet skulle ses som negativt. Dessa har sannolikt inte anmält sitt intresse som frivilliga och ett sådant perspektiv saknas möjligtvis i studien.

Slutledning

Sociokulturellt lärande kombinerat med grundtankarna om digital kunskap för en grund för hur föräldrarna lär sina barn, genom erfarenheter och berättelser trots att det finns ett nytt redskap, 1:1 datorn. Föräldrarna ser att barnen har en ökad digital kunskap, "digital natives" men tar ett ansvar som föräldrar med bakgrund i sin kunskap för att stötta barnen i användningen av digitala redskap. Enbart den tekniska användningen är inte i fokus för föräldrarna utan de vill ge barnen möjlighet att kombinera kunskap med det nya tekniska redskapet.

Det är med kommunikationen som bärare av kunskap mellan individer som människan lär och utvecklas, begränsningarna runt användningen av digitala redskap är en del av vuxenvärldens sätt att kommunicera kunskaper, en social artefakt som vi delar med oss av till nästa generation som i sin tur utvecklar kunskapen och kommunicerar den vidare.

Föräldrarna som intervjuats berättar hur de kommunicerar med sina barn (Kerr et al., 2000) runt användningen av 1:1 datorer och ger förhållningssätt till tekniken, det är ett bra sätt att hjälpa barnen med användningen av internet (Lee, 2012; Lauricella et al., 2016) samtidigt som det förhindrar negativ användning som beroende och överdrivet spelande. Perspektivet från föräldrarna är ofta att det fanns ett liv innan internet och datorer och att barnen visserligen är duktiga på tekniken men saknar bra förhållningssätt. Att lära sina barn göra rätt mot medmänniskor även digitalt har setts som viktigt i många intervjuer.

Föräldrarna som har intervjuats är mycket engagerade i barnens användning av 1:1 datorn och andra digitala redskap som barnen har och framhåller att kommunikation är viktigt för dem. Det stämmer med tidigare forskning att kommunikation om datoranvändning är ett bra sätt att minska riskerna för internetberoende, (van den Eijnden et al., 2009), att minska spelandet genom diskussion av reglerna (Kersten et al., 2015)

Användandet av 1:1 datorn kan för vissa barn vara problematiskt och då får föräldrarna ta ett större ansvar genom att visa vad som är lämpligt. *"Jag brukar säga till en stund innan, så dom vet, om klockan två, eller om en kvart, då avslutar vi. Och det funkar ju aldrig om inte jag står bredvid och tar den ur handen."* pappa till flicka åk 5. Att fysisk begränsa tillgången till datorn är inte unikt utan rekommenderas för att minska användningen (Lee, 2012; Smith et al., 2015)

Föräldrars egen kunskap om internet är en annan viktig faktor när det kommer till barnens användande av internet (Lauricella et al., 2015) och genom att kommunicera med barnen i sammanhanget kring 1:1 datorn och internet ökar föräldrarna sin kunskap. Den respekt som föräldrarna visar för barnens digitala kunskaper ger ett tillfälle att kommunicera och utbyta erfarenheter, det är få tillfällen barnen behandlas som experter och denna mötesplats blir därför central för bägge parter. I den här studien framkommer att även om föräldrarna inte har ingående kunskaper om vad barnen gör på internet så kompenserar de detta genom att skapa ett öppet klimat för kommunikation (Kerr et al., 2000) och lär sig vad barnen gör genom att

kommunicera med dem. Kommunikation med respekt för barnens kunskaper är utvecklande för föräldrar och barn. Ju mer kunskap föräldrarna har desto bättre kan de kommunicera kring barnens datoranvändning och därmed minska riskerna för barnen. Föräldrar behöver inte se sig som mindre kunniga trots att de saknar teknisk kunskap för i det sociala sammanhanget kring datorn bidrar de till kunskapsutbytet precis som barnen och föräldrarna tillsammans får en mycket större kunskap och förståelse för den digitala världen.

Datorn är en ny artefakt där kommunikationen mellan barn och föräldrar leder till utveckling hos båda parterna. Föräldern lär barnet sociala koder och etiska ställningstaganden genom diskussioner, begränsningar och regler medan barnet lär föräldern möjligheter med den nya tekniken. *“Mycket snack har vi haft med det här det du skriver ska du också kunna säga till den här personen öga till öga och liksom man tar ansvar för det man skriver.”* mamma till flicka åk 8.

Dessutom ser föräldrarna det som viktigt att diskutera den ytliga bilden av lycka som finns på sociala medier och lägger vikt vid att förklara det för sina barn. *“Ett stort bekymmer med tycker jag är när man bara lägger ut bilder när man gör roliga saker och skriver om när man gör roliga saker, men det är ju inte på topp jämnt. Det vet vi ju... att livet inte är.”* mamma till pojke åk 9 och flicka åk 5.

Föräldrarna engagerar sig stort i barnens användande av 1:1 datorer och använder den som ett redskap för att diskutera förhållningssätt, livet, beteenden, etik och ärlighet. Det sker ett kulturellt lärande i familjen med hjälp av ett nytt redskap. Datorn är i det fallet ett viktigt redskap eftersom det öppnar upp barnet för en stor ny värld. Andra redskap som brädspel, böcker eller tidningar leder inte till lika många möjligheter att utvecklas genom diskussion och ställningstagande, datoranvändningen är både passiv och aktiv och ger ett större område att förhålla sig till.

Något som inte tas upp av föräldrarna är barnens måluppfyllelse och skolarbete, föräldrarna har nämnt ökat digital kunskap t.ex. att söka efter information till lek, att göra presentationer och använda olika program för kommunikation. Hjälpt med att göra läxor, rättning av skolarbeten, digitalt kommenterande och färdigheter i de olika skolämnena nämns inte av föräldrarna. De få gånger läxor nämns är när föräldrarna tvivlar på att barnen gör läxor om föräldern inte kontrollerar vad barnet har uppe på skärmen. Den kunskapsinhämtning som efterfrågas i SOU 2014:13 nämns inte av föräldrarna. De har tankar runt barnets användning av 1:1 datorn och ser att barnen blir duktiga på att hantera den digitala tekniken (Lowther et al. 2003), men färdigheter för “att verka och fungera i dagens och framtidens samhälle” framkommer inte i vad föräldrarna berättar. Ofta oroar sig föräldrarna för att barnen har svårt att begränsa sig i användningen av digitala tekniker och försöker kommunicera riktlinjer och levnadsregler, ett sociokulturellt tänkande. Är det vad SOU 2014:13 efterfrågade? Jag undrar om utbildningsväsendet har missat en betydande bit av barnens lärande genom att inte involvera föräldrarna mer.

Framtida forskning

En komplettering till denna studie vore att intervjua föräldrarna igen efter ett år och se hur de upplever utveckling och fortsatt lärande. I en större studie vore även barnens perspektiv mycket intressant, barns upplevelse av lärande i det sociokulturella sammanhanget familjen kopplat till deras användning av digitala redskap. En studie där både föräldrar och barn intervjuas kring kommunikation och datoranvändning och sedan analyseras mot varandra skulle kunna ge en större förståelse för ämnet.

Går datorn att ersätta med ett annat redskap? Lär sig barnen lika mycket hur de ska förhålla sig mot andra när de har andra redskap för diskussionen och vilka redskap och plattformar finns det? En studie som istället frågar efter vilka situationer som används för att ge kunskap mellan föräldrar och barn skulle kunna ge svar på detta.

För att utvärdera om 1:1-projektet har bidragit till de efterfrågade digitala kunskaperna i SOU 2014:13 En digital agenda i människans tjänst (2014) vore det intressant i framtida forskning att identifiera och sedan utveckla ett sätt att mäta och testa dessa kunskaper; möjligtvis med inspiration från den testning av ”digital native” som utvecklats av Acayir et al. (2016).

Referenser

- Acayir, Murat, Dündar, Hakan, Akcayir, Gökce Akcayir
What makes you a digital native? Is it enough to be born after 1980?
Computers in Human Behaviour 60 (2016) 435-440
- Alvarez, M., Torrez, A., Rodrigues, E., Padila, S., Rodrigo, M.J.
Attitudes and parenting dimensions in parents' regulation of Internet use by primary
and secondary school children.
Computers and Education 27 (2013) 69-78
- Andersson, Annika, Hatakka, Mathias, Grönlund, Åke & Wiklund, Matilda (2014)
Reclaiming the students – coping with social media in 1:1 schools,
Learning, Media and Technology, 39:1, 37-52, DOI: 10.1080/17439884.2012.756518
- Ang, Rebecca P., Chong, Wan Har, Chye, Stefanie, Huan, Vivien S.
Loneliness and generalized problematic internet use: Parents' perceived knowledge of
adolescents' online activities as a moderator
Computers in human Behaviour 28 (2012) 1342-1347
- Brown, Virginia & Clarke, Victoria
Using thematic analysis in psychology
Qualitative Research in psychology, 3:2, 77-101 (2008)
- Denscombe, Martyn
Forskningshandboken
2000 Lund: Studentlitteratur
ISBN 91-44-01280-2
- Greenfield, Patricia M.
Developmental considerations for determining appropriate Internet use guidelines for
children and adolescents
Journal of Applied Developmental Psychology
Volume 25, Issue 6, November–December 2004, Pages 751–762
- Grönlund, Åke
Att förändra skolan med teknik: Bortom "en dator per elev"
2014 Örebro universitet
ISBN: 978-91-7668-992-9

- Håkansson Lindqvist, Marcia,
Department of Education, Umeå 2015
Conditions för Technology Enhanced Learning and Educational Change
A case study of a 1:1 initiative
- Kerr, Margaret and Stattin, Hakan
What Parents Know, How They Know It, and Several Forms of Adolescent
Adjustment: Further Support for a Reinterpretation of Monitoring, Örebro 2000
Developmental Psychology 2000, Vol. 36, No. 3, 366-380
- Kesten, Joanna M, Serbie, Simon J., Turner, Katarina M., Stewart-Brown, Sarah, Bentley,
Georgina, Jago, Russel
Associations between rule-based parenting practices and child screen viewing: A
cross-sectional study, 2015
Preventive Medicine Reports 2 (2015) 84-89
- Kjällander, Susane
En dator per elev - Lärande i en digital skolmiljö
Studentlitteratur, Lund, 2014
- Lauricella, Alexis R., Wartella, Ellen, Rideout, Victoria J.
Young children´s screentime: Tje complex role of parent and child factors
Journal of Applied Developmental Psychology 36 (2015) 11-17
- Lowther, Deborah L., Ross, Steven M., Morrison, Gary M.
When Each One Has One: The Influences on Teaching Strategies and Student
Achievement of Using Laptops in the Classroom
Educational Technology Research and Development, 01/2003, Volym 51,
- Margaryan, Anoush, Littlejohn, Allison, Vojt, Gabrielle
Are digital natives a myth or reality? University students´ use of digital technologies
Computers & Education 56 (2011) 429-440
- Murphy, Diane M, King, Frederick B, Brown, Scott W
Laptop Initiative Impact
Computers in the schools, 2007
- Lee, Sook-Jung

Parental restrictive mediation of children's internet use: Effective for what and for whom?
New media & society 15(4) 466-481 (2012)

Prensky, Marc

"Digital Immigrants Part 1" On the Horizon, Vol 9 Iss 5 pp. 1-6 (2001)

Repstad, Pål

Närhet och distans Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap
2007, Studentlitteratur, Lund
ISBN:978-91-44-04825-3

Rysteds, Hans, Säljö Roger

Kunskap och människans redskap: teknik och lärande
2008, Studentlitteratur
ISBN: 978-91.44.04832-1

Shenton, Andrew K.

Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects
Education for Information 22 (2004) 63-75

Selwyn, Neil

"The digital native - myth and reality"
Aslib Proceedings. Vol. 61 Iss 4 pp. 364-379 (2009)

Smith, Lisa J., Gradisar, Michael, King, Daniel L.

Parental Influences on Adolescent Video Game Play: A Study of Accessibility, rules, Limit Setting, Monitoring and Cybersafety
Cyberpsychology, Behaviour, and Social Networking, Volume 18, Number 5, 2015

Straker, L., Pollock, C. & Marslen, B.

Principles for the wise use of computers by children
Ergonomics, 52:11, 1386-1401, 2009

Säljö, Roger

Lärande i praktiken, ett sociokulturellt perspektiv
2000 Norstedts, Stockholm,

Säljö, Roger

LÄRANDE & KULTURELLA REDSKAP Om lärprocesser och det kollektiva minnet
2013 Lund:Studentlitteratur
ISBN:978-91-44-09580-6

Tallvid, Martin

1:1 I KLASSRUMMET - analyser av en pedagogisk praktik i förändring
doktorsavhandling, Chalmers repro, Göteborg 2015

Trost, Jan

Kvalitativa intervjuer
1997, Studentlitteratur, Lund
ISBN 91-44-00374-9

Valcke, M., De Wever, B., van Kerr, H., Schellens, T.

Long-term study of safe Internet use of young children
Computers & Education 57 (2011) 1292-1305

Özgür, Hasan

The relationship between parenting styles and Internet usage of children and
adolescents
Trakya university, Edinre, Turkey
Computers in Human Behaviour 60 (2016) 411-424

<http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.3ba9edd1515c7b7a4f5278/1451282128728/Nyordslista+2015+med+logga+NY.pdf> (2016-05-14)

Statens offentliga utredning SOU 2014:13, En digital agenda i människans tjänst

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2014/03/sou-201413/>

<http://statensmedierad.se/download/18.69df3469151a0ec663e19f9b/1450279061875/Problem+atiskt+datorspelande+utskrift.pdf> (2016-05-02)

<http://statensmedierad.se/publikationer/ungarochmedier/ungarmedier2015.381.html>

<http://statensmedierad.se/publikationer/ungarochmedier/foraldrarochmedier2015.281.html?>

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/it-i-skolan/undervisning/mediekompetens-1.165813> (2016-05-02)